

prima instanță: A. Donos

dosarul nr. 2rac-108/17

instanța de apel: Al. Gheorghieș, A. Albu, A. Toderăș

DECIZIE

12 mai 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul Iulia Sîrcu

Judecătorii

Sveatoslav Moldovan, Maria Ghervas

Ion Druță, Mariana Pitic

examinând recursul declarat de către Primăria municipiului Bălți,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Societății pe acțiuni
„Transservice” împotriva Primăriei municipiului Bălți cu privire la încasarea
cheltuielilor de asistență juridică,

împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 13 decembrie 2016, prin care a
fost respins apelul declarat de către Primăria municipiului Bălți și menținută
hotărârea Judecătoriei Bălți din 20 aprilie 2016,

c o n s t a t ă:

La data de 14 octombrie 2014, SA „Transservice” a depus cerere de
chemare în judecată împotriva Primăriei municipiului Bălți cu privire la încasarea
cheltuielilor de asistență juridică.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că, la data de 22 ianuarie 2010,
Primăria mun. Bălți s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva sa cu
privire la repararea prejudiciului material în sumă de 1555000 lei, sumă ce derivă
din diferența dintre prețul bunului adjudecat la licitația din 20 decembrie 2007 și
prețul la care a fost vândut bunul la următoarea licitație.

Menționează că, prin hotărârea Curții de Apel Economice din 24 mai 2011
acțiunea a fost respinsă ca nefondată, iar prin decizia Curții Supreme de Justiție
din 13 octombrie 2011 a fost respins recursul declarat de către Primăria mun. Bălți
și menținută hotărârea primei instanțe.

Susține că, la data de 15 martie 2010, a încheiat cu avocatul Vitalie Țaulean
contractul de asistență juridică nr. 3 pentru a-i apăra drepturile și interesele pe
cauza enunțată, însă fiind în imposibilitate de a achita onorariul avocatului
conform condițiilor stipulate în contract, CA „Țaulean Vitalie” a depus cerere de
chemare în judecată, prin care a solicitat încasarea de la SA „Transservice” a
datoriei restante în sumă de 381 500 lei și a taxei de stat în sumă de 11 445 lei.

Relevă că, prin hotărârea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 02
octombrie 2013 a fost încasată de la SA „Transservice” în beneficiu CA „Țaulean

Vitalie” datorie pentru asistența juridică și taxa de stat în sumă totală de 392945 lei.

Afirmă că, SA „Transservice” a suportat cheltuieli de asistență juridică în mărime de 392 945 lei.

Invocă că, la data de 02 octombrie 2014, a expediat în adresa pârâtei o somație, prin care a solicitat rambursarea cheltuielilor de asistență juridică suportate, însă aceasta nu a fost executată.

Solicită încasarea din contul Primăriei mun. Bălți a cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 392 945 lei și a taxei de stat în sumă de 11 788,35 lei.

Prin hotărârea Judecătoriai Bălți din 20 aprilie 2016 a fost admisă acțiunea și au fost încasate din contul Primăriei mun. Bălți în beneficiul SA „Transservice” cheltuielile de asistență juridică în sumă de 392 945 lei și taxa de stat în sumă de 11 788,35 lei.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 13 decembrie 2016 a fost respins apelul declarat de către Primăria mun. Bălți și menținută hotărârea primei instanțe.

La data de 30 ianuarie 2017 și 15 martie 2017, în termenul prevăzut de lege, Primăria mun. Bălți a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca neîntemeiată.

În motivarea recursului a invocat că, nu este de acord cu decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, deoarece a fost aplicată o lege care nu trebuia să fie aplicată, a fost interpretată eronat legea și nu a fost aplicată legea care trebuia să fie aplicată, precum și au fost săvârșite alte încălcări care au dus la soluționarea greșită a pricinii.

Menționează că, instanțele de judecată, la soluționarea cauzei, nu trebuiau să aplice prevederile art. 123 alin. (2) CPC, deoarece în conformitate cu prevederile art. 69 alin. (2) CPC, în caz de examinare a pricinii fără ca partea interesată să atragă în proces intervenientul accesoriu, faptele și raporturile juridice stabilite prin hotărâre judecătorească irevocabilă nu au efecte juridice la examinarea acțiunii de regres depuse împotriva intervenientului.

Susține că, Primăria mun. Bălți nu a fost atrasă în calitate de intervenient accesoriu în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a CA „Țaulean Vitalie” împotriva SA „Transservice”, care a fost admisă prin hotărârea Judecătoriai Rîșcani mun. Chișinău din 02 octombrie 2013 și prin urmare, raporturile stabilite prin această hotărâre nu au efect asupra sa în cazul acțiunii de regres.

Afirmă că, conform actelor financiare prezentate de către SA „Transservice”, sumele pretinse ca achitate pentru asistența juridică au fost transferate de către intimată în beneficiul CA „Țaulean Vitalie” după data de 13 octombrie 2011 în baza diferitor temeuri și, anume, contractul de asistență juridică nr. 3 din 15 martie 2010, contractul de asistență juridică nr. 3 din 24 ianuarie 2013, contractul de asistență juridică nr. 3/c din 11 februarie 2013 și hotărârea Judecătoriai Rîșcani mun. Chișinău din 02 octombrie 2013, astfel, nu

este clar care sume și pentru care cheltuieli se solicită, ceea ce este în contradicție cu prevederile art. 9 și 54 alin. (1) lit. b) din Legea cu privire la avocatură și ale art. 6 alin. (2) lit. c) din Statutul profesiei de avocat, publicat în Monitorul Oficial nr. 54-57/302 din 08 aprilie 2011, care reglementează că, contractul de asistență juridică trebuie să cuprindă în mod obligatoriu obiectul contractului, care poate fi limitat la una sau mai multe dintre activitățile prevăzute de lege sau care poate avea caracter general.

Relevă că, intimata nu a prezentat actele, care au stat la baza apariției pretensei creanțe, iar din materialele cauzei nu rezultă că, instanța de apel și prima instanță s-au expus în mod clar asupra faptului dacă cheltuielile solicitate au fost reale, necesare și rezonabile.

Invocă că, conform art. 52 alin. (8) din Legea cu privire la avocatură, nici o autoritate publică nu poate influența direct sau indirect și nu poate controla contractul dintre avocat și client, iar conform art. 668 alin. (2) din Codul civil, contractul produce efecte numai între părți dacă legea nu prevede altfel.

Mai invocă că, SA „Transservice” nu a prezentat probe, care să confirme că, contractul de asistență juridică încheiat cu CA „Țaulean Vitalie” produce efecte nu numai între părți, dar și asupra terților. Prin hotărârea Judecătoriai Rîșcani mun. Chișinău din 02 martie 2013 a fost soluționat un litigiu între părțile contractuale, iar Primăria mun. Bălți nu este parte a contractului, astfel, prin aplicarea în speță a prevederilor art. 123 alin. (2) CPC, instanțele de judecată au încălcat interdicția de control a contractului avocatului cu clientul, extinzându-i acțiunea asupra terțului, adică i-au conferit efecte juridice neconvenite de părți.

Menționează că, i-a fost încălcat dreptul la un proces echitabil, deoarece în cadrul examinării pricinii, prima instanță i-a respins demersurile de prezentare a probelor pe motiv că, SA „Transservice” a declarat că nu are probe suplimentare, însă după finalizarea examinării pricinii în fond, instanța de judecată a reluat examinarea pricinii în fond și a obligat SA „Transservice” să prezinte o probă suplimentară, care a fost pusă la baza hotărârii.

Susține că, aceste încălcări au fost invocate în cererea de apel, însă nu s-au regăsit în soluția instanței de apel.

Relevă că, în cadrul examinării cauzei în prima instanță, intimata a concretizat că, temeiul juridic al acțiunii este încasarea cheltuielilor de judecată prin prisma art. art. 94 și 96 CPC, dar nu a prezentat probe, care ar confirma necesitatea adresării anume la CA „Țaulean Vitalie” pentru acordarea asistenței juridice și necesitatea de a conveni asupra sumei invocate.

Mai relevă că, în conformitate cu art. art. 67 și 69 CPC, Primăria mun. Bălți nu poate suporta efectele juridice produse de o hotărâre judecătorească, emisă într-un proces, la care nu a fost parte. Este cert că, Judecătoria Rîșcani mun. Chișinău, prin hotărârea din 02 octombrie 2013, s-a expus în limitele executării obligațiilor contractuale dintre CA „Țaulean Vitalie” și SA „Transservice” și nicidecum în privința cheltuielilor de judecată, în conformitate cu art. 94 și 96 CPC.

Afirmă că, instanța de apel, contrar prevederilor art. 373 alin. (5) CPC, nu s-a expus asupra încheierii judecătorului de instrucție al Judecătoriai Rîșcani

mun. Chișinău din 05 octombrie 2016, emisă în cadrul procesului penal, precum și asupra argumentelor invocate în cererea de apel.

Prin referința depusă la data de 12 mai 2017 SA „Transservice” a solicitat respingerea recursului și menținerea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 29 martie 2017 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Pe parcursul judecării cauzei s-a constatat că, la data de 22 ianuarie 2010, Primăria mun. Bălți a depus cerere de chemare în judecată împotriva SA „Transservice” cu privire la repararea prejudiciului material în sumă de 1555000 lei.

Prin hotărârea Curții de Apel Economice din 24 mai 2011 acțiunea a fost respinsă ca nefondată, iar prin decizia Curții Supreme de Justiție din 13 octombrie 2011 a fost respins recursul declarat de către Primăria mun. Bălți și menținută hotărârea primei instanțe.

De asemenea, s-a constatat că, la 28 iunie 2013, CA „Țaulean Vitalie” a depus cerere de chemare în judecată împotriva SA „Transservice” cu privire la încasarea datoriei restante, care derivă din contractul de asistență juridică nr. 3 din 15 martie 2010, în sumă de 381500 lei.

Prin hotărârea Judecătorei Rîșcani mun. Chișinău din 02 octombrie 2013 acțiunea a fost admisă și a fost încasată de la SA „Transservice” în beneficiul CA „Țaulean Vitalie” datoria în sumă totală de 381500 lei și taxa de stat în sumă de 11445 lei, în total suma de 392945 lei, hotărârea nefiind contestată.

La data de 02 octombrie 2014, SA „Transservice” a expediat în adresa Primăriei mun. Bălți o somație, prin care a solicitat rambursarea cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 392945 lei, însă somația a rămas fără răspuns.

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată, SA „Transservice” a solicitat încasarea din contul Primăriei mun. Bălți a cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 392 945 lei și a taxei de stat în sumă de 11 788,35 lei.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii, încasând din contul Primăriei mun. Bălți în beneficiul SA „Transservice” cheltuielile de asistență juridică în sumă de 392945 lei și taxa de stat în sumă de 11 788,35 lei.

Ulterior, instanța de apel, fiind investită cu judecarea apelului declarat de către Primăria mun. Bălți, a ajuns la concluzia netemeinicii acestuia, menținând hotărârea primei instanțe, pe care a considerat-o întemeiată și legală.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide, însă, că o astfel de soluție rezultă din nedeterminarea exactă a naturii juridice a litigiului, criteriu, care presupune prin sine lămurirea completă și certă a situației de fapt sub toate aspectele, mai mult că, concluziile instanței de apel sunt bazate pe o apreciere unilaterală și arbitrară a materialului probator, fapt ce vine în contradicție cu normele de drept procedural.

Astfel, în conformitate cu art. 118 alin. (3) CPC, circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

În conformitate cu art. 130 alin. (1) și (2) CPC, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblu și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Nici un fel de probe nu au pentru instanță judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.

În conformitate cu art. 239 CPC, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În conformitate cu art. 373 alin. (1) și (2) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în norma enunțată, instanța de recurs reține că, contrar acestor prevederi, instanța de apel, judecând apelul, a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor cauzei, fără a examina sub toate aspectele legalitatea și temeinicia hotărârii supuse apelului, în raport cu regulile și legislația în vigoare.

În conformitate cu art. 96 alin. (1) CPC, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.

Conform pct. pct. 15-17 din Recomandarea privind quantumul onorariilor avocaților și compensarea de către instanțele de judecată a cheltuielilor de asistență juridică, aprobată prin decizia Consiliului Uniunii avocaților din RM nr.2 din 30 martie 2012, pornind de la practica CEDO, cheltuielile de asistență juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime.

Pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CEDO, se evidențiază necesitatea prezentării de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor, a următoarelor documente: dovada achitării onorariilor avocaților (copii de pe dispozițiile de plată prin virament sau bonurile de plată); copia de pe facturile de strictă evidență, emisă pentru clienți-persoane juridice și în alte cazuri stabilite de legislație; listă detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și a timpului aferent acestora (cu tariful și orarul).

Pentru determinarea quantumului compensației acordate, instanța de judecată, pentru a face o apreciere corectă, va mai ține cont de: complexitatea cauzei; noutatea și dificultatea întrebărilor juridice ridicate de speță; aportul avocatului la soluționarea cauzei; timpul și munca depusă de avocat; aptitudinile speciale necesare pentru a acorda asistența (cunoștințe tehnice speciale, cunoașterea profundă a unor reglementări de profil, cunoașterea limbilor străine, a altor procedee de comunicare cu clienți specifici etc.); faptul în ce măsură munca avocatului în cauza respectivă îi limitează capacitatea de a lucra în alte dosare; rezultatul obținut; restricțiile de timp impuse de client și de circumstanțele cauzei; natura și durata relației dintre avocat și client; experiența, reputația și abilitatea avocatului; justificarea și ponderea mijloacelor de apărare utilizate în cauză; suma despăgubirilor pretinse/obținute în cauză; alți factori, la discreția instanței.

Totodată, în jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului (cauza Costin versus România, hotărârea din 26 mai 2005; cauza Străin și alții versus România, hotărârea din 21 iulie 2005; cauza Petre versus România, hotărârea din 27 iulie 2006, etc.) s-a statuat că partea care a câștigat procesul nu va putea obține rambursarea unor cheltuieli decât în măsura în care se constată realitatea, necesitatea și caracterul lor rezonabil.

Din materialele dosarului rezultă că, atât instanța de apel, cât și prima instanță nu au stabilit dacă cheltuielile de asistență juridică solicitate spre încasare de către intimată au fost reale, necesare și rezonabile, or, la actele cauzei lipsește lista detaliată a acțiunilor întreprinse de avocat și a timpului aferent acestora (cu tariful și orarul).

La caz, se mai reține că, instanțele judecătorești, încasând din contul Primăriei mun. Bălți în beneficiul SA „Transservice” cheltuielile de asistență juridică în sumă de 392945 lei, nu au ținut cont de faptul că, conform hotărârii Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 02 octombrie 2013, suma de 392945 lei este compusă din cheltuielile de asistență juridică în sumă de 381500 lei și taxa de stat în sumă de 11445 lei.

În contextul dat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție relevă că, cele descrise incontestabil indică la o examinare superficială a cauzei, fără a fi supusă controlului temeinicia și corectitudinea soluției date de prima instanță prin prisma prevederilor legale.

Ca urmare, în sensul art. 6 §1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, instanța de recurs ține să menționeze că, instanțele de judecată trebuie să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul

determinant al concluziilor sale, să precizeze noțiunile, ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării.

De asemenea, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se mulțumească de a proba pur și simplu concluziile uneia dintre părți.

În speță, prezintă relevanță și faptul că, folosirea criteriilor pentru determinarea corectă a naturii juridice a litigiului dat, reieșind din specificul acestuia, presupune prin sine lămurirea completă și pe bază de dovezi certe a situației de fapt, care, este diferită de la caz la caz.

Astfel, din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa integral decizia instanței de apel și de a trimite cauza spre rejudecare în instanța de apel.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, să verifice și alte circumstanțe ce prezintă importanță pentru soluționarea corectă a litigiului, să aprecieze sub toate aspectele, complet și obiectiv, conform exigențelor art. 130 CPC, probele administrate pe dosar și în dependență de situația stabilită, în raport cu normele de drept material care reglementează relațiile civile, să adopte o hotărâre întemeiată și legală.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Primăria municipiului Bălți.

Se casează integral decizia Curții de Apel Bălți din 13 decembrie 2016 în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Societății pe acțiuni „Transservice” împotriva Primăriei municipiului Bălți cu privire la încasarea cheltuielilor de asistență juridică, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, de un alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul
Judecătorii

Iulia Sîrcu

Sveatoslav Moldovan

Maria Ghervas

Ion Druță

Mariana Pitic